

gyűjtő: Witt Lászlóné

gyűjtés ideje: 1981.

TART.: PORTUGYENTIKAI KISKÖZSÉG SOCIOKRÁFIAJA

45 lap, 10 félt

Földrajzi mutató: PORTUGYENTIKAI

SOK mutató: XXXIII, 1

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

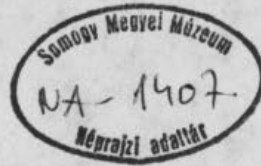
LELTÁRONS

ÁTVEZETVE AZ EGYS. LTK. 4433-ai TÉTELE ALÓL

V/24/19

4433

PORROGSZENTKIRÁLY KISKÖZSÉG SZOCIÓGRÁFIÁJA

IRTA:

WITT LÁSZLÓNÉ

1981.

Porrogszentkirály Csurgótól Észak-nyugatra fekvő kisközség, mely a csurgói járáshoz tartozott. Területe 2379 kat.hold. Kis falu lehetett, mivel a falu derekán a nyugati soron /Fő ut. 93-95 belsőségi teleken, építkezés alkalmával temetőre akadtak, valamint, hogy e helytől nem messze északra ugy a nyugati, mint a keleti soron árokszerű mélyedés alakjában közlekedési ut nyomai vannak.

A község tehát a régi időben is, bár kisebb terjedelemben, jelenlegi helyén feküdt.

Első írásos adat 1332-1337. évi pápai tizedjegyzékben fordul elő 22 házzal. 1550-ben Török János birtoka, 1583-ban a Zrinyi család volt a földesura. Az 1565-1566. évi török kincstári adólajstrom szerint csak 3, 1571-ben 12 házból állott. 1715-ben 11 háztartást irtak össze. 1715-ben Órgróf Turinetti Herkules József Lajosé. 1773-ban már Festetics Kristófé és 1924-ig a Festetics család tulajdona.

Vallás tekintetében a lakosság többsége evangélikus, kisebb létszámú a katolikus és minimális a reformátusok száma. A ma is álló evangélikus templom 1843-ban épült.

A népesség alakulásához szorosan kapcsolódik az eredetiség. Az 1608.-i évben kezdett kibontakozni a protestáns hitvallás. Ezen időszakra esik ugyanis a muraszombati uradalmak birtokosainak a Szécsi nemzetségnek evangélikus hitre térése. Az áttérésre a földesurak vend jobbágyaikat is kényszerítették. A Szécsiek a római katolikus vallásra újra visszatértek, s a fanatikus üldözés a vend jobbágyokat is

Kényszerítette az áttérésre. Mégis az 1836. évi statisztika még mindig nagy számu evangélikus vallásu rendet talált Muraszombat vidékén. Az üldözések által szorongatott vendek közül 1718. körül számos család költözött erre a vidékre. Különösen Porrogot, Porrogszentpált, Porrogszentkirályt szállták meg. Így tehát a vend származás indokolt, de természetesen őslakók is voltak.

A település népesség alakulása a következőképpen ábrázolható: 1869-ben 791, 1880-ban 828, 1890-ben 823, 1900-ban 819, 1910-ben 813, 1920-ban 756, 1930-ban 777, és a mai időszakra hasonlítás képpen jegyzem meg, hogy 1965-ben 616, 1970-ben 577, 1980-ban 497 főt számláltak. Bár nem kritikus a népesség-csökkenés, mégis azt kell tudomásul venni, hogy a többi falukkal együtt Porrogszentkirály is a néptelenedő sorsot viseli. Ennek okát boncolgatni fölösleges, mivel tudvalevő, hogy az iparosodás gyors fejlődése a fiatalokat vonzza. A városba és nagyobb községekbe való tömörülés évről-évre fokozódik. Megjegyezendő, hogy a szóban forgó falu a népesebbek közé tartozik, ezért aggodalomra egyenlőre nincs ok.

A műveltség terjedésében nagy szerepet vállalt az egyház. Különösen a protestáns vallás elterjedése hozta a műveltség fejlődését. A kisebb falukban, községekben megjelentek a papok, tanítók, akik egyben kántori teendőket is elláttak. Porrogszentkirályon már 1783-ban anyakönyvet vezető egyház működik, ami annyit jelent, hogy az egyház

megjelenése az iskolába járást is megalapozta. 1784-ben már tanítóval rendelkeztek. Az első tanító Kovács nevezetű volt. Ezt követi Pócsit György. 1818-ban Bejek József a tanító. Bejek József utódja Semmelróth András, kinek halála után 1854-től Haidt Bálint működött a tanítói hivatásban. 1893-ban Záborszky Kálmán.

Az 1900-as évek elejétől kezdődően fokozatosan emelkedett az iskoláztatás iránt az érdeklődés. 1911-ben például 85 gyerek járt iskolába. A község gazdagabbjai Csurgóra jártatták iskolába gyerekeiket. Kezdetben csak 1-2, később az 1930-as évektől már 5-6 tanuló jutott felsőbb iskolába. Az is nagy eredménynek számított, hogy kevés kivétellel a 6 osztályt elvégezték a falu gyerekei. 1945. után 2 tanerős felső tagozatos általános iskola működött. Ennek alsó tagozata Porrogra járt 1-4 osztályig. 1977-ben összevonás következtében, Gyékényes iskolához csatolták. *Hová*

A magatartás és beszéd is szorosan a műveltséghez tartozik. Ezért egy-két gondolat erejéig ismertetem a községre vonatkozó beszéd, illetve magatartás szokásokat, szabályokat. A fiatalok az öregek szavát mindenkor betartották, tudomásul vették. Ellenvetésre nem kerülhetett sor. A köszönést tanították, és egyben kötelezővé tették. A káromkodást nem engedték meg. Aki nagyon mérges volt a következő kifejezéseket használta: "Kankuc vessen föl". "Hogy a szög szökjön mög". "Hogy a Szentlélek Isten sülesszen el". "A Krisztus álljon el tőled". Ezek már nagyon mérges szidásoknak számítottak.

Gazdasági életünk fejlődésében elengedhetetlen szükséglet a szellemi fejlettség. Gazdasági viszonyaink kialakulásában ez hűen tükröződik. Bár a történelmi idők során visszaesések is mutatkoztak, mégis az ember igyekezett kihasználni a lehetőségeket, mely az őt körülvevő világ teremtett meg számára.

Az állattenyésztés mellett részben kezdetét veszi a földművelés, melynek kezdetleges foka csak a szükségletet biztosítja. Ennek magyarázata a hozzá nem értés, rossz felszereltség és a földterület meghódítása - termővé tételének késése. Természetesen az idők multával mezőgazdaságunk is fokozatosan fejlődött és az ezzel foglalkozók is hozzáértőbbé váltak.

Porrogszentkirály földműveléssel foglalkozó népének is az 1848-as jobbágyfelszabadulás hozott változást. Ismeretes, hogy a nehéz robotmunkával keresett kenyér mennyi szenvedést és megaláztatást hordott magában. A kiosztott föld után végzett robot a következőképpen volt meghatározva. A fertály birtok után, ami 16 holdnak felelt meg - 26 lovas és 52 gyalognapszámot, robotot szolgáltak. A házzal rendelkező zsellérek 18 gyalognapszámot szolgáltak az uraságnak. Később a ledolgozott vagy megvásárolt föld a sajátjává vált. A jó erővel rendelkező családok és a törekvők mind nagyobb és több földet mondhattak magukénak. Így lassan kifejlődött a földműveléssel foglalkozó nép megoszlása. Középbirtokos, kisbirtokos, törpebirtokos. Porrogszentkirály esetében a kisbirtok volt nagyobb súlyban. /Ritecz József 100 kh.-al rendelkező középbirtokos,

Takács István 50-60 holdas, és Fülöp István követte a sort a gazdagság szemszögéből nézve./

Kezdetben a fából készült szerszámokkal /faekével/ dolgoztak, melyet fokozatosan a vasból készült eszközök váltották fel. Nagyobb mezőgazdasági eszközt közösen vásároltak.

Ilyen például a vetőgép és a cséplőgép vétele. A cséplőgép után szerzett terményt asszerint osztották el, ki mennyit adott a vételárhoz. /Részvénytulajdonosként ment ez a közös vásárlás./ 30 család tulajdona volt 1 cséplőgép. A cséplés idejére szerződött munkásokat vettek fel. Közös munkával, összefogással furták a kutakat is. 4 család furt 1 kutat. De előfordult, hogy 11 családhoz csak 1 kut tartozott. Az ilyen közös kutaknál sorban álltak vizért. Veszekedések is előfordultak.

A falu mezőgazdaságának és vidékének fő terményei: buza, rozs, kukorica, burgonya, árpa, zab, len és kender. Lenből és kenderből csak annyit termeltek, amennyi a saját szükségleteiket kielégítette. Kismértékben termeltek zöldségféléket, cukorrépat, gyümölcsöt és szőlőt. A gyümölcsstermesztésben értek el legnagyobb eredményt. Napjainkban is egyik fő jövődelmi forrása a falu lakosságának.

Az állattenyésztés a község gazdasági életében mindig szerepet játszott. A földműveléshez elengedhetetlen volt az igavonó állat tartása. A gazdagabbak lovakkal, a szegényebbek szarvasmarhákkal dolgoztak. Kezdetben az állattartásnak is fő célja az önellátás volt, és csak jóval később, a századforduló táján tenyésztettek eladásra. A fejlődés az

1930-1935-ig

1930-as évben éri el a csúcspontot. Ekkor már minden családnál megtalálható volt a szarvasmarha, baronfi és a sertés. A legtöbb jövedelmet az állattartásból nyerték. Ezenkívül az élelemellátásban is a kenyérrel együtt a fő helyet foglalta el. A fölösleges terményt és állatot piacokon és vásárokon adták el. Leginkább a csurgói és a nagykanizsai vásárookra, piacokra jártak. Gyalog tették meg az utat, ritka esetben kocsival. Az egyik adatközlő így emlékszik vissza: "Nem mertük levenni a vékát a fejünkről egész Csurgóig, mert akkor nem tudtuk volna visszatenni a nehéz suly miatt". Ezért aztán ahogy otthonról elindultak ki kellett szenvedni az utat.

Az értékesítésnek egy másik lehetőségét biztosították a felvásárlók és a faluba járó vándorkereskedők. Csurgóra Vajda Kornél felvásárlóhoz hozták a nagyobb mennyiségű terményt. Nagykanizsára a Sörgyárhoz árpát vittek eladni. A tejet a tejbegyűjtőnél értékesítették, melyet havonta fizettek. Baronfit a falura járó "tikászok" vették meg. Srófát énekelve járták végig a falut. "Bauszi, bauszi, csibauszi, csiabuszi, csiabuszi". Mércse a "tikásznak" a keze volt. Két keze közé vette a csirkét és "hincálta", ugy mérte. A tojást háromával, hatával vették. Háromával - azaz három tojás az 10 fillér, hatával - azaz hat tojás az 20 fillér. Nagy kutyákkal jártak a "tikászok", hogy éjszaka a kocsmá udvarban megvédjék őket. Így nyugodtabban aludhattak. /Berzencéről egy Jancsi nevű "tikász" járt a faluba./

A beszerzési lehetőség is megoszlik. Vásárookban vették

az öltözködéshez szükséges kelméket, háztartási eszközöket. Állatvásáron, ha éppen szükséges volt, az állatokat. Bár nagyobb részt maguk nevelésű állataik voltak. Üzletekben fűszerfélétet vettek. /Porrogszentkirályon a század elején - 1900. után, kettő fűszeres üzlet volt./

Harmadik beszerzési lehetőség a vándorkereskedők révén történt. Órát, csecse-beccsét Bosnyákoktól, cserépedényeket Vas megyéből jött fazekasoktól vásároltak. Az Erdéiek fűszert, ágyneműt, és ruhafélét árultak. Teknővájó cigányok faedényeket készítettek eladásra. Ismert teknővájó cigányok: Balogh Ferenc, Balogh István, Balogh József. Bordások bordát hordtak faluról- falura. /A borda a szövőszék fontos tartozéka./

A kismesterségnek és a kisiparosságnak jelenléte szinte nélkülözhetetlen volt az akkori időben. Csek néhányat említsek a fontosabbak közül: bognár, kádár, lakatos, kovács, asztalos, kőműves, cipész, szabó, kalapos, szücs. Ezeket a mestereket - iparosokat szükség esetén fel is keresték, mert a századfordulótól mindjobban igényesebbé váltak az emberek. A lakáskulturájuk fejlődése is az asztalos által készített butorokkal mutatható ki. Butoraikat a Csurgón élő asztalosokkal készítették. /Csontos József, Mikola György, Kárburcky Ferenc./ Vásznaat szintén Csurgón festettek, Fényes Marcell kékfestőnél. Előfordult, hogy Nagyatádra vitték vásznaikat festetni, Farkas nevezetű mesterhez. Csizmát ritkán rendeltek mesternél, mert drágább volt a vásárban vett csizmánál. /Mondás: "Mester mondva legyen ám!" "Akkor 5 pengővel

drágább lesz./" Kalapot nemcsak vásárban, hanem Csurgón Novák Pál, és Horváth Sándor kalapos mestereknél vásároltak. Bőrtarisznyát Gyékényesen Pázmány Istvánnál. Az üvegárut Csurgón Reményi Samu kereskedőknél szerezték be. Ezenkívül vándorüvegesek is járták a falukat, akik az ablak üvegezését is vállalták. Az akkori igényeket bőven kielégítették ezek az eladási és vásárlási lehetőségek.

A fejlődés folyamán megnövekedett gazdasági viszonyok lehetővé tették, hogy többet törődjenek ruházkodásukkal, lakásukkal és táplálkozásukkal. De vegyük csak sorjába és ismerkedjünk meg elsőként épület és lakáskulturájukkal, a folyamatos fejlődés sorrendjében.

A telek északi felére építkeztek, így az ajtók a déli felőli falon helyezkedtek el. Melléképületek szintén az északi oldalon, a ház végétől folytatólagosan épültek. A kukoricagóré viszont a déli oldalon foglalt helyet. Elmondások alapján ismertetek néhány háztípus elkészítési folyamatát:

I. Tölgyfából készült a ház falának váza. Majd fa alapra az épület nagysága szerint/például 5x 10/ egymásba vastag tölgyfagerendát helyeztek, melyet véséssel oldottak meg. Szintén vésés alapján belehelyezték az ugyanilyen hosszú koszorugerendát tartó oszlopokat. Az oszlopok közibe egymástól 30 cm. távolságra függőlegesen karókat helyeztek be. A karók közit vesszővel befonták, és sárral tapasztották. Az ilyen sárt erős

agyagból, szalmából és vizből állítják össze úgy, hogy az összelapátolt szalmát, agyagot folyamatosan locsolták, és igavonó állatokkal tapostatták gyuratták. Később a fonás elmaradt és helyébe a karók közé tömött fal került. A kész falat éles ásóval és kapával egyenesre faragták, majd kiszáradás után kívül - belül fehérre meszelték. /A későbbiek folyamán téglalapot raktak./

A tető kőris és nyirfából készült, rozsszalmából előállított zsúpp fedőrészsel. A ház beosztása: egy szoba, kémény nélküli konyha, egy kamra, melyet félig szobának is használtak. A külön bejárat mindhárom helységbe a pitarból nyílt, egymást függetlenül.

- II. A fecskerakással készült ház fő építési anyaga a sár. A szalmával összekevert agyagot tapostatták. Azért monták főszerakásunak, mert rétegenként tömtek a falat. Először fél métert, amit aztán száradni hagytak. Száradás után simára faragták, és utána tömtek rá a másik fél métert. Mindaddig ismétlődött, míg el nem érték a megfelelő magasságot. Ez a háztípus nagyon alacsony, szintén kémény nélküli és kicsi ablaku. A tető ennél is zsúppos, de a tűzfal már deszkából készült. A szobára három ablakot vágtak. Kettő utcára nézőt, és egyet az udvar felőli falra. Az ajtó alacsony, a küszöb pedig magas, átlépni is elég volt.

III. A vert falat folytatólagosan verték fel, illetve tömték. Közben vízzel öntözték. 10 ember 3 nap alatt készítette el 2 szoba, 1 konyhából álló házat. Ennél a háztípusnál később már a cseréptető is megjelent, és ezzel együtt a szabad kémény vagy mászókémény is.

A kémény nélküli és a nyitott kéményű házaknál a szobákat a konyhából fűtötték. A szobákban kerek formájú "szömös" kályhákat raktak.

A falu arculata 1895. után megváltozott, mert az 1895-ös és az 1896-os évben tűzvész pusztított. Az újonnan épült házak már vályogból és téglából készültek. A tető már "zsindelyes" - cserepes lett. Bár még ezen épületeknél is építették a nyitott kéményes konyhát, de a zárt kéményű ház megjelenése sem volt ritka. Így kezdetét vette a fejlettebb építési forma.

A gazdasági épületek fejlődése fokozatosan igazodott a lakóházakhoz, sőt még a lakóház vályogból, ugyanakkor az istálló, pajta téglából épült. Ilyen különbség még ma is észlelhető a régi portákon. A kezdeti "boronás" építkezést alkalmazták a melléképületeknél is. Kivétel a kukoricagóré, amit fonásos móddal készítettek rekettye fából, később lécből. A melléképületek megváltozása az állattartás fejlődésével magyarázható.

A tetőszerkezet faragását, építését hozzáértő falusi emberek végezték. De jöttek "stájjer" országból a

"gránerok", akik nagy hozzáértést tanusítottak. Diszes faragást is alkalmaztak a módosabb gazdák házánál. /Az ételre nem voltak igényesek, könnyen ki lehetett elégiteni őket./

A lakásberendezés fontos tartozéka egy épületnek. Ez esetben is arra kell utalnom, hogy a régmúlt egyszerűségét mindjobban háttérbe szorította a fejlődés sodrása. A visszaemlékezések alapján kb. csak 1880-tól lehet áttekintést kapni a berendezési tárgyokról. A zsuppos ház berendezése a következőkből állt: ruhásláda, később felnyitható sublót, két ágy egymás végébe, észak felülk, /fűszélről/, az ágy alatt "supi" - tolókának is nevezték, melyen a gyerekek aludtak. Az ablakon piros "firhang" - függöny, a két ablak közt kép. Az evangélikusoknál is volt zenélő kép, melyen Luther Márton arcképmása volt. Az "Erős várunk nekünk az Isten" kezdetű éneket zenélte.

A konyhában a tüzeléshez és főzéshez való eszközöket tartották. Ide építették a kemencét, katlant, falbarakott tüzhelyt, - alatta kiskemencével, ahol pogácsát is szoktak sütni. Ez a kiskemence melegítette a szobát. A kemence tetején volt az edényes polc. A falon a tányéros polc "tálas". A vizes vödröt gyalogszékre tették. /A kezdeti idők viztárolója a fasajtár buritóval - fafedővel, melyet még a századfordulókor is használtak./ Kamrában tárolták a kenyeret, fabödönben a zsirt, s itt csurgatták össze a tejet is. A lisztes zsákot vagy

lisztes ládát, a sikáló széket, "honbárt" a terménynek szintén itt tartották. A kamra, mint napjainkban, régen is élelemtároló szerepet töltött be.

A házak átalakulásával megváltozott a belső berendezés is. A két szoba megjelenése, nagyobb teret biztosított a berendezési tárgyaknak. Az első szoba "tiszta szoba" berendezése: két ágy, mely magasan felvetve; szalmazsák fölötte küttőpárna - kicsi és nagy méretű, vászon lepedő, dunyha, párna. Kezdetben kékfestő huzattal, amit még jó ideig használtak ágyiruha huzatként. Viszont az 1900-as évek elejétől már a sifonból készült ágyműhuzat is megtalálható volt, amit slingeléssel, kivarrással, szalagos betéttel díszítettek. Az ágyat, kékfestő vagy bécsi piros, később szövet terítővel terítették le. Egy szekrény, az 1910-es évektől már kettő, de csak a módosabbaknak. Középen egy asztal és négy szék. A falakon fényképek és hazafias képek. Két ablak közti falon a tükör. Az ajtó mögötti falon a fogas, ami fából vagy vasból készült. Az ajtó mellett a diszkendő tartó foglalt helyet.

A hátsószobában két ágy, az egyik az északi, a másik a déli fal mellett kapott helyet. Sublót a két ablak közti részen. /A kert felé is két ablak volt./ Asztal a sarokpaddal, mely a déli és a keleti ablakok között helyezkedett el. A hátsó szobában is megjelent a szekrény, helye az ágyak végénél volt. Ez időben is a fűtési eszköz a "szömös kályha.

A pitart felváltja a zárt folyosó. A konyhák többsége

nyitott kéményü, melynek az az előnye, hogy a füst már nem az ajtón távozik. De még így is füstös konyhának mondható. Nyitott kéményü házat még ma is találni, /de már nem használják/ viszont ettől függetlenül már az 1910-es évektől elkezdődik a fokozatos megszűnése. A zárt kéményü konyhákba már rakott tűzhelyet csináltak. Berendezése is gazdagabb lett. Sarokpad az asztallal, "kászli", "telázslí" és vizespad.

A vaslábas, vasfazék megjelenése után a cserépedény még jó ideig betölti szerepét. Még az 1930-as években is használják főzésre. A cserépedény használatának megszűnése függött attól is, hogy 1945. után nem működtek fazekasműhelyek. A zománcozott edények háttérbe szorítják a vasedényt és a cserépedényt, hisz tartósságuk és tisztántartásuk előnyösebb. A faedények szerepe minden időben jelentős. A teknőé a kenyérsütésnél, tésztagasztásnál, disznóölésnél - forrázáshoz, sózáshoz, béltisztításhoz. A melence használata mosakodásnál, zöldségfélék tisztításánál jelentős. A fakanálé a főzésnél, melyet evőeszközként is használtak. A fakanalat a vasból és aluminiumból készült evőeszköz váltja fel.

Elhatárolás szemszögéből nehéz lenne gátat huzni, hiszen a használat alatti keveredés nem tenné lehetővé. Teljes elkülönülésről még 1945. utáni időben sem beszélhetünk, mert éppen úgy megtalálható a cserépedény, faedény, vasedény, mint a zománcozott edény. Igaz, kisebb mértékben, és csak a falusi nép háztartási esz-

közeként. Azt is meg kell említeni, hogy az 1950 -1960 közti idő talán teljességgel igyekezett elsöpörni a multat, és egy gyökeres átalakulásra törekedett, melynek következtében az előbb felsorolt használati tárgyak közül a cserépedény, a vasedény teljes pusztulásra lett ítélve.

A mult embere a maga egyszerűségét tükrözte étkezési szokásaiban. Ételeihez az olcsón és könnyen előállítható anyagokat használta, melyet nagyobb részt a maga háztartásából állított elő. /Önellátó gazdálkodás./ Akadt azonban kivételes eset is, Mint például az ünnepi étkezések. A lakodalmi,keresztelői, karácsonyi étrend gazdag menüje. Ezzel nem kívánok részletesen foglalkozni, mivel ma is fogyasztott ételek. Most csupán azokat az ételeket ismertetem, amelyeket már nem készítenek. Ha mégis akad a felsoroltak közül olyan, azt is eltéréssel főzik.

Édesrépa-leves: A répát kockára vágják, vöröshagymás zsirban feltették dinctelni, fölengették vízzel és átfőzték.

Laza-leves: Édeskáposztát vízben megfőzték, fokhagymát, krumplit főztek bele és végül berántották.

Keszőce-leves: A vízzel kevert aludtejét faralták, tejföllel behabarták.

Paradicsomos leves: A piritott rántást paradicsommal és édes tejjel engedték fel. Forralás után főttkrumplira merték és úgy ették.

Rántott reszelék: A rántásba a vöröshagymát belesütötték. Felengették vízzel és forralás után befőzték reszelt tésztával. /"zsurmókával"/

Turós keszőce leves: A fazékban kevés vizet /kb. 1 litert/ forraltak, beleöntötték az aludttejet, tejet is öntöttek hozzá tetszés szerint. Rövid ideig átfőzték - összeforralták. Kenyeret ettek hozzá.

Vargányás zsurmókás leves: A vízben főtt vargányát behabarták tejfellel, de legtöbbször csak tejjel és zsurmóka tésztával befőzték.

Fokhagymás tejes leves: A forrásban lévő vízbe 2-3 girizd fokhagymát aprítottak. Mikor megfőtt tejjel felengedték, tejföllel behabartatták. Kenyeret aprítottak bele, úgy fogyasztották.

Kortyogató tészta: Gyenge tésztát gyurtak, liszttel és vízzel, Nagy darabokra szaggatták és ki-

kifőzték. Zsirral vagy tejföllel megöntözték. De előfordult, hogy kopaszon ették. Zsir és tejföl nélkül. Nagyokat kellett nyelni, azért mondták kortyolgatónak. /Kapkodásnak is mondták.

Bubota tészta: Kenyértésztából készült. Gömbölyűre formálták a tésztát, melyet kenyérsütéskor a kemencében sütöttek meg. Majd sülés után forró vízben átfőzték. A meggyöngült tésztát zsirral, tejföllel megöntözték.

Káposztás béles: A rétestésztát először csak kissé lapították el. A tészta közepére tették a sült káposztát, ráhajtogatták a tészta szélét, majd újból lapították, sodorták. Kemence lapján megsütötték. A megsült tésztát háromszögletűre vagdalták és a káposzta levével megöntözték, hogy meggyöngüljön. Utánna tepsibe tették, és zsirral, tejföllel megöntözték. Melegen ették.

Kukorica gánica: A kukoricalisztet megfőzték, utánna kiszaggaták tepsibe, megöntözték édes tejjel és úgy kanalazták egy tálból az egész család.

Zsirban sült perec: Kelttésztából készült, a közepét kiszaggatták lyukasra és forró zsirban megsütötték.

Kukorica kása: Az apróra darált, megmosott kukoricakását megfőzték. Főzés után kiöntötték tepsibe. Zsirrall megöntötték és töpörtyüt tettek rá.

Említésre méltó az is, hogy maguk készítette sajtot, vaját, füstölt turót fogyasztottak. A sajt készítéséhez szárított borjogyomrot használtak, melyet megtörtek morszárban. A vaját cserép, vagy faköpülőben készítették.

Füstölt turó: A turót sóval, paprikával összegyurták. Gula alakúra formálták, volt aki gömb alakúra. Deszkára rakták és feltették a padlásgerendára füstölni. Előfordult, hogy a penész körülfogta. Evés előtt a penészt lehámozták és azután fogyasztották. Ez csemegének számított, olyan finom volt. Rohadt turónak is ~~mondták~~ mondták.

Amint látjuk, nagy szerepe volt a tejből készült termékeknek a falusi nép étkezésénél. Amennyire fontos volt a tejtermék, olyan nélkülözhetetlen volt a hus is. Ezért évente 2-3 disznót vágtak. /Gazdagság szerint/ Tartósítás szempontjából a füstölés volt a legalkalmasabb.

A hájat is füstölték. A meggyurt hájat a háj bőrébe tették, és összevarrták. Egy hétig füstölték. Tavasszal ilyen zsirral öntötték le a salátát, de kenyérrre kenve is fogyasztották.

A vastag szalonnát besózták, füstölték, majd megpucolták, ledarálták, sóval összedagasztották és a kockára vágott vékony füstölt szalonnával rakták el. Paprikás szalonnát is raktak közéje. A kisütött bélzsirt kocsitengely kenésére használták.

Étkezési szokáshoz erősen hozzátartozik az a tény, hogy a falusi ember étrend-beosztása időben eltér a városon lakó népétől. Így Porrogszentkirályon is a rövid-napos évszakokban /ősszel, télen, és tavasszal/, a fő étkezés estére esett, vagyis vacsorára fogyasztottak főtt ételt. Reggel az esti maradékot ették. Délben száraz étel volt: kenyér, turó, szalonna, gyümölcs, hagyma, sültkrumpli között válogathattak. Nyáron viszont a fő étkezés délben volt. Különösen aratás idején fordítottak nagy gondot a táplálkozásra.

Említést kell, hogy tegyek arról, hogy a vagyonszerzés a gazdákat az egyszerűbb ételek fogyasztására készítette. Ilyenkor szokták mondani; "Fogához veri a garast". Ez azonban nem kisebbitheti a törekvő ember életritmusát. Az évek folyamán elérte célját és kialakította magának a biztos megélhetést.

A ma élő ember szemében csupán történelmi tény mindez. Mint ahogy az is, hogy a fürdőszobát az istálló helyet-

tesitette. A fürdőkádat pedig a nagymelence. Az egyik adatközlő nagy élménnyel számolt be a sorozásra induló legények fürdéséről. Ezek figyelmét külön fölhivták, hogy csak megfürödve jelenjenek meg a sorozáson. Így aztán közösen fürödtek. Mosták, zsurolták egymást a negymelencében, mely az istállóba volt beállítva. A téli időszakban is az istálló volt a fürdési hely. Kivételes eset itt is akadt, de az általános ez volt. A mindennapi mosakodást is a legegyszerűbben vagy kifejezhetném úgy is, hogy primitíven oldották meg. A szájba vett vizet tenyerükbe engedték, s azt vitték az arcukra. A fogmosást ritkán alkalmazták, akkor is csak ujjukkal reszelve végezték.

A nők helyzete még szomorubb a tisztálkodás lehetőségét nézve. Pontos közlések olyan esetekre utalnak, mely a mai szemmel nézve teljes megvetést váltanának ki. Ezekután hogyan mérlegelhetjük a tisztálkodás szerepét a falusi ember életében? A körülményeket tekintve, elmarasztalásra nincs jogunk, Ha figyelembe vesszük az akkori lakás zsufoltságát illetve kicsiségét, ami nem tette lehetővé a higiénikus életet. Az egy szobát, füstöskonyhát, melyben sok esetben három generáció is lakott, nyilván nem hasonlíthatjuk a mai fejlett lakáskulturánkhoz. Ahol minden szempontból biztosított a higiénikus életritmus.

Hosszu utat tett meg a fejlődés a legapróbb tényeket is figyelembe véve. Hol vagyunk már a párló-sajtártól, a patakban mosástól, a hamus lugtól, a háziszappantól és

a kéthavonkénti mosástól. Ez mind, mind a múlté. De nézzünk csak vissza. Gyujtsuk ki jobban a múlt felé a fényt, hogy megismerjük az akkori ember egész életét, szokását. Azt az embert, aki maga szötte és varrta ruhába járt, és megteremtette az alapot a jövő számára.

Porrogszentkirályra jellemző ruhászkodást és népviseletet elsősorban a házivászonból készült ruhadarabokkal kezdeném. Ezen a vidéken is, mint a környék falvaiban a házivászonból készült ruha volt elterjedve. Így az 1800-as évekből még az 1900-as évek elejére is átvitt népviseleti ruha összetevője a bőgatya, vászoning, bokros-ing, szoknya, kötény mind házilag szőtt anyagból készült. Bár a századfordulón már bóti anyagot is használtak öltözetükhöz, de a hétköznapi viseletben tovább őrizték a hagyományos anyagból készült ruhát. Itt is a férfi öltözet hajlott előbb a polgárosodás felé, míg a női viselet csak 1945. után tett nagyobb lépést az átalakulás terén.

Fü (ünnepi viselete: Bőgatya, kivarroott vászoning, mellény, kalap és csizma. Télen dolumány vagy birka bekecs, báránybőr süveg. /A nem egyértelmű adatközlés arra irányul, hogy a báránybőr süveg az 1800-as években lehetett, de a századfordulótól már télen is kalapot viseltek.

Az elmondások alapján a báránybőr süveget az "Árpád" sipkához és a kupalakuhoz hasonlitanám. A süvegre való utalás nem tisztázott, a hiányos adatközlés miatt./

Télen szűk vászongatyát is vettek a bőgatya alá. 1920-tól a posztónadrág és kabát lett, szintén csizmával

Hétköznapi:

Fü öltözete 4-5 éves korban melles szoknya pargétből. Hátul vágott gatyá. 10 éves kortól vászongatyá szűkebbre varrva, ez térden alul ért. Lábukon csatosbocskort viseltek, de gyakran jártak mezitláb. /A mezitlábjárás általános volt. Férfi, nő, gyermek egyaránt mezitláb is járt. Ezért a továbbiakban nem említem./

Később tiroliai nadrágot is viseltek.

Férfi ünnepi viselet: Bő vászongatyá ráncba szedve, alján szál kihuzással és siprikálással készült rojt. Általában 10-13 széles gatyát viseltek. Gazdagon kivarrott vászoning, melynek elejét és újja-szélét - mandzsettáját, fehér himzéses kivarrás díszített. Az ing először csak szabadon bőújju, később a bőség ugyan maradt, de a mandzsettánál "szöddönten" szűkebb

lett. Fekete mellény, fekete kalap, fekete csizma hozzá. Télen is bőgatya, vászoning, ehez jön még a melles, mely piros pargétból készült, fekete szegéllyel. Szür, bunda és csizma. Alul szükre varrt vászongatya. Lábra tekert kapca. /rátekerős kapca/.

Hétköznapi:

Vászongatya kevesebb szélből, diszítés nélküli bőújju ing, mely egyenes nyaku fazonnal készült. Az akkori divathoz megfelelően szijjas bocskor. Télen bőgatya, alatta szük vászongatya, vászon-ing, melles, csizma, "rátekerős kapca, /báránybőr süveg/ és bekecs.

Ezt követően a férfiak először a zakó kabátot vették át, míg a bőgatya maradt továbbra is viseleti ruhának.

Az 1910-es évektől már a posztó anyagból készült nadrág és kabát, csizmával kiegészítve jelentette az ünnepi viseletet. Természetesen a fiatal férfiaknál, míg az idősebbek továbbra is az eredetit viselték.

Hétköznapi festett vászonból nadrág és kabát. Hozzá kékfestő anyagból ing. Szijjas bocskor a lábukra.

Télen posztónadrág és bekecs. A nadrág alá másfél szeles vászon-gatyát vettek fel, melyet a láb-szárra tekertek. Kapca, és csizma.

A vászonkötényt még a posztónadrág divatba jöttével is viselték. A fehér vászonkötényt "tehén nyelvének" mon-ták. Később festett vászomból készült kötényt viseltek a férfiak. Feleségüktől így kérték: "Ac-ej az elekötő-met".

Az 1920-as évektől már megjelent a kangár anyagból ké-szült ünnepi ruha is, melynek kiegészítője a mellény, egyenes nyaku fehér ing és nagykarimájú kalap. Ehez a ruhához is csizmát viseltek.

Vőlegény öltözete: Az 1800-as években bőgatya, gazda-gon himzett vászoning, mellény és csizma. Ezt követte a zakóval való összeállítás. A bőgatya, vászoning, mellény, zakó, csizma. /A zakó meg-jelenése a férfi öltözet átalakulá-sának kezdete./

Az 1910-es évek vőlegény ruhája:
Fekete szövet öltöny mellénygel,
fehér inggel, fehér nyakkendővel
és vágott szárú bokszcizmával. A
zakó melle - elejére hosszú selyem
szalag tűzve, viaszbokrétával.
1920-as évek vőlegény ruhája: Fe-
kete szövet ruha, fehér batiszt

anyagból ing. Fehér selyem nyakken-
dő, vágott száru bokszcsizma. Hosszu
szalag csörgővirág bokkrétával, mely
a vőlegény öltözetét teljessé teszi.
A selyem térhódítása végett ismer-
tettem az egyébként hasonló vőlegény
öltözetet./

Kislány ünnepi viselete: /10 év körüli/ 1910-től kas-
mirszoknya, kivarrott széles topli-
cai kötény, mely fodros és alul ra-
kott diszitással készült. Bokrosing
mizlis nyakkal, bő ujjal, csipkével
és slingeléssel diszítve. Az újj rész
a gumizásnál átkötve piros szalaggal.
A kasmirkendő tette gazdagabbá az öl-
tözetet. Az ünnepi ruhához tartozott
a kivarrott caknis zsebkendő és a
szines harisnya. /Különböző színű ha-
risnyák voltak./ Az oldalt gombos ma-
gasszáru cipő tartozott még az ünnepi
viselethez.

Hétköznapi:

Karikós szoknya flokonból, delinből,
télen pargétből. Karton "rékli" - ing,
télen ez is pargétből. A "réklit" szí-
nes batiszt füzővel diszítették. A
kislányok kettő "péntőt" - alsószok-
nyát vettek a szoknya alá. Télen az
öltözetet a vállkendő és a kis-"bájkó"

egészíti ki. A lábbeli a téli időszakra magasszáru cipő és csizma.

Nyáron pedig szőrtuftyi és bocskor.

16 éves lány öltözete: A nagylányok öltözete megegyezik a kislányok ünnepi öltözetével. Csupán a kötény és alsószoknyát /péntőt/ diszitették gazdagabban. A minimális különbséghez sorolhatom még az alsószoknya többségét is, mivel a nagylányok 4-5 vettek fel. Az alsószoknya vászonból, később sifonból készült. Az utóbbit csipkével gazdagon diszitették.

Egy eladósorban lévő lánynak a szoknyához a megfelelő színű kasmirkendőt kellett felkötni. A gyöngy viselése éppugy hozzá tartozott a kislány és a fiatal asszony öltözetéhez mind a nagylányokéhoz. A gyöngyöt szorosan a nyakhoz hosszú szalaggal kötötték, melyet két bokrára kellett kötni.

A bőti anyagok elterjedése minden korosztály öltözetét gazdagabbá tette. Így az atlaszé és a bársony anyagból készült ruhák is mind jobban elterjedtek. Az ilyen szoknyák ráncbaszedettek voltak, míg a kasmir-

szoknyát rakottan /pliszér rakásos/
viselték. A gombos harisnya egészítette ki az öltözetet. A téli lábbeli magasszáru cipő és csizma. A nyári pedig félcipő volt.

Hétköznapi:

Szűk "imög", csipkés galléros "rékli" bluz, glott kötény, atlaszé, flokon, delin anyagból szoknya. A bluz anyaga legtöbbször egyezett a szoknya anyagával. Az elhasználódott ünnepi ruha is hétköznapi használatra került.

Télen pargét anyagból szoknya, a bluz ugyszintén. A téli öltözet elengethetetlen tartozéka a bájkó és a meleg belinerkendő. A hétköznapi lábbeli viselet télen, magasszáru cipő vagy csizma, Nyáron bocskor.

Fiatal asszony öltözete: /1910-től/ "Szödött" fekete atlaszé szoknya, /Az anyag, fekete alapon színes virág minta./ mely féllábszárig ért. Dupla slingeléses bokrosing, az újján lévő gumizásnál piros szalaggal átkötve. Kék színű atlaszé anyagból kötény, /volt más színű is/ színes virágu fehér szalag körbe rávarrva. Egy sor hajtogatás, alul fekete csipke diszitással. Gombos - rojtos kasmirkendő. A fejen két bok-

rájú, két száru, színes virágu konty diszlett. A 4-5 "péntő" nagyobb karéjt adott a szoknyának. A fiatalasszonyok is gombos harisnyát viseltek. A hétköznapi és a téli viselet megegyezik a lányok viseletével.

Öreg asszony öltözete: 1910./ Házivászon bokrosing, melynek nyaka szedetten húzott, újja ugy szintén. Az újjának a szedés-foglalója széles, ami fehér himzésesen kivarrott. Fekete vállkendő, /"nyakra való" melynek anyaga "tilángli" és körbe a széle kb. 10 cm. szélesen kivarrott. Gombos, többször kötött rojtal. Fekete szaténból szedett szoknya, A kötény glott anyagból szintén "szödötten" készült. Az öregasszonyok már csak az egyszerű pateentharisnyát viselték. A szoknya alá három alsószoknyát vettek fel. A lábbeliük magasszáru cipő. Téli kiegészítő derékig érő bunda -/ködmönhöz hasonló/, vagy bájkó, és csizma.

Hétköznapi: Házi-vászon "imög", fehér nyakra való, kékfestő anyagból szoknya, bő "szödött" kötény, házivászonból a "péntő". A fejre az 1800-as években házivászonból készült kisruhát tettek.

Az 1910-es évektől a fejdísz a hátrakötő szolgáltatotta. A hátrakötő szalagjának színe a korkülömbséget mutatta. A lila és kék színű szalag az öregasszonyok hátrakötőjén volt. A rózsaszín és bordó a középkori asszonyok színeként szerepelt.

Menyasszonyi ruha: /1910-es évek/ A fejen csörgő-virágból koszoru. Bokrosing egy sor slingeléssel. Ujja a slingelés fölött szalaggal megkötve "masnissan". "Mizlis" nyakrész. Fehér kasmirkendő zöld tövű rojtal. Gyöngy a nyakon. "Lang" színű - /világos lila/ széles "kebelű" szoknya, egy számedlival. A kötény szintén "lang" színű. Alul fodros, körül csipkés, a fodron hajtogatás és a kivarrott szalag a kötény három oldalára - körbe a szélére rávarrva. Egy sor csillogó dísz szintén három oldalra. 4-5 alsószoknya sifonból, csipkével díszítve. Fehér gombos harrisnya. Oldalt gombos cipő. A csokor művirágból készült, hosszú szalaggal, és a végén masnival. /Jegygyűrű nem volt./ A menyasszonyi szoknya színe nem egységes. Mindenki a maga által választott színű szoknyát vett fel.

Az 1930-as években már fehér menyasszonyi ruhát készítettek. Fehér bluz mizlisnyakkal, eleje csipke betétes és hosszúujju. Ami szintén csipkével díszített. A bokrosinghez hasonlóan a bluz is szoknyába kötős. A kötény fehér, körül csipke, alul három nagy caknira kivágva. A szoknya fehér anyagból, mely nem kebeles, hanem "szödött". Művirágból a csokor. A lábra fehér harisnya és fél-cipő került.

A falusi viselethez szorosan kapcsolódó fejkendőről röviden annyit, hogy volt atlaszszex anyagból készült kendő, ami fekete alapszínű és körbe a szélén gépihimzésű virág minta díszlett. Több színű delin kendő. Magába virágos, és nagyrózsás selyem kendő egészítette ki a választékot. A ma élő idősebb asszonyok még most is fejkendőt viselnek a falusias jellegű öltözetükhöz.

Említést kell tenni arról is, hogy a katolikusok ruházkodása szegényesebb volt az evangélikusokénál. Kevesebb anyagból készült például a szoknya. A szoknya alá 1-2 alsószoknyát vettek fel. A kasmérkendő is hiányzott az öltözetükből. Akadt azért jobb módu katolikus család is, akik igyekeztek lépést tartani az evangélikusokkal minden téren. Így az öltözködésben is. A férfiak öltözete kevésbé tért el.

Az adatközlők elmondása szerint a következő hajviseletet jegyeztem: Az öregember hajviselete hosszú volt még az 1910-es években is. "Körülhajas" vállra érő, elől egy fürt csomóba megkötve. Befonva nem

volt senkinek, de középen választott oldalt lógó igen. A középkorú férfiak oldalra fésült rövid haját viseltek, ami kupába érő hosszúságu volt. A legények fizurája az előzővel megegyezik. A kisfiu haját legtöbb esetben kopaszra nyirták.

/A borbély megjelenése a faluba, változást jelentett a férfi hajviseletben. Bár az idősebb korosztály nehezen adta rá magát a hajvágásra. Ellenben a fiatal férfiak annál inkább igyekeztek igénybe venni a borbély munkáját, mivel addig maguk vákta haját viseltek. Előfordult, hogy a hozzáértőbb férfiak végezték a hajvágást. Visszaemlékezés szerint, az 1920-as években egy borbélymester dolgozott Porrogszentkirályon.

Öregasszony hajviselete középen elválasztott, A befont haj hátul kontyba tekerve. Menyesske haja középen elválasztott, két felé pödörve, és hátul bubosra tekerve. 16 éves lány haja hátra fésült, hátul copfba fonva, hajvége pántlikával megkötve. A menyasszony hajviselete is ilyen. A kislány haja szorosán bepödörve. /Monták: "Ugy bepödörték, hogy tavaszig sem kell kibontani"/.

A női hajviselet változása 1945. után indult meg. Ma már sokan fodrász által vágott, és gondozott frizurát viselnek.

A házivászon készítésének másik fontos szerepe az öltözködésen kívül, a minden-napi használatra készített szőttesek jelentősége a háztartásban. Ilyen az abrosz, kosárruha, szakasztóruha, törölköző és a lepedő. De a kevésbé használt diszes szőttesek szerepe sem kisebb, mivel azok szokásokhoz kötődőek. Mind például a halottaslepedő, karácsonyi abrosz, és a paszitos vékaruha. Az 1800-as évek falusi asszonyát, és különösen a századforduló idején élőt, elképzelni sem lehetett szövőszék nélkül. Természetesen volt olyan falu is ahol kevésbé, vagy egyáltalán nem szőttek. Ilyen Somogyicsó és Szentá, hogy példát erről a környékről vegyek. Az említett falukban megrendelésre készített szőttesek vannak. Csurgói, csurgónagymartoni, Alsóki szövőasszonyokkal szövettek. Különösen a diszes szőtteseket. Az emlékezésre méltó minimális szövést is, csak az egyszerűbb díszítésű és durvább vászon készítése teszi ki. Porrogszentkirály viszont gazdag múltal rendelkezik ezen a téren is. A kender termelés és feldolgozás nehez munkálatait a szövés tette szinessé és gazdaggá. A szövőszékre egész télen fel volt vetve a fonál, melyet tavaszig le kellett szőni. Aki nem végzett tavaszig a szövéssel, azt megszólták.

Porrogszentkirályon fonó ugyan nem működött, mégis éjszakákba nyúlóan dolgoztak a falu asszonyai. Különösen akkor, ha staférungot készítettek. Ilyenkor a rokonság is besegített. Fontak, gombolyítottak, szőttek, himeztek, varrtak. Ezen a téren ugyan zárkóztak voltak,

viszont akadtak olyan közös munkák is, melyek a rokonságon kívül a szomszédok és jóbarátok részvételével történt. Ide sorolhatom a tollfosztást, kukoricafosztást, gabonahordást, melyeknél a munka végeztével kis dinom-dánomot rendeztek. De közben is vidáman folyt a munka.

A szokásokhoz közződő szórakozások terén nem nagyon tündököltek, kiemelést csak a lakodalmi szokás gazdag hangulata érdemel. Már az ismerkedés is a falusi szabályok alapján történt. A szokások formalitását mindig betartották.

A párválasztásnak egyik kezdete a "husvétikertben" való közös játék. "Itt volt észrevétel, hogy ki kihez andalog". Ki, kit szeret. Fontos megjegyezni, hogy még az öreg "szülék" is elmentek megfigyelni a fiatalokat. Előfordult, hogy nézeteltérés alakult ki a fiatalok és szülők között. A szülők szemszögéből történt választási elv volt az uralkodó. Ha tetszett, ha nem úgy kellett lenni, ahogy a szülők parancsolták. Ha a falubeli fiatalok között nem akadt pár, akkor a szomszéd faluból házasodtak, vagy oda mentek férhez. Elsősorban Porroggal tartottak házassági kapcsolatot. De előfordult, hogy Gyékényessel, Csurgóval, Csurgónagymartonnal és Surdal. Vegyes házasság csak a református és evangélikusok között volt. /Ma már nincsenek előítéletek, Ezt bizonyítja az is, hogy Berzencével is felvették a házassági kapcsolatot./

/A husvéti kert adott helyet az ajándékozásnak is. A keresztszülők itt adták át a keresztyereknek az ajándékot./

Mátkázó vasárnap ismét kimentek a husvéti kertbe játszani. A husvéti kert, a falu közepén lévő porták kertjeiben volt. A kertet nem zárta kerítés./

Az udvarlásra nem sok idő esett. Ha a szülők részéről megegyezés történt, igyekeztek minél előbb összeadni a fiatalokat. A házasságközvetítést egy felkért férfi intézte. Kérőbe viszont már a legény anyja ment. Ha a fiu anyja nem élt, akkor a rokonságból választottak kérőasszonyt. /1945. után, de különösen 1960-tól már a legény maga kérte meg a lányt./

Ezt követte a "kézfogó". Ezen a napon mentek bejelenezni a paphoz. A fiatalokkal tartott a vendégek egy kis csoportja, akiket külön felkértek erre. A többi vendég csak este a vacsorára érkezett meg, illetve volt hivatalos. A kézfogói mulatság mindig a lányos háznál volt megtartva. Ahová a vőlegény rokonai egyszerre mentek. Az ajtót zárva találták. Bemenni csak akkor lehetett, ha a három kérdésre helyes választ adtak.

- 1, Az asszony is akarta, az ember is akarta, ami a lábuk között volt az nem akarta. - Mi az? - A ló nem akarta átugrani az árkot.
- 2, Kivül szőrös, belül nedves, férfiaknak nagyon kedves. - Mi az? - A menyecskének a csillogó szeme.
- 3, Mi az ajtó neve? - Nyisd be.

A beengedés után a vőlegénynek megkellett keresni a menyasszonyt. A megtalálás után a vendégsereg egymás kezét fogva, a "Rákóczi induló" zenéjére vonultak be és ültek asztalhoz. Vacsora előtt a menyasszony ajándékot osztogatott a vőlegény rokonainak. A vőlegény jegykendőt, az anyósjelölt kasmirkendőt, vagy himzett ternőkendőt kapott. A közelebbi rokonok fejkendőt, a távolabbi rokonok zsebkendőt kaptak. /A menyasszony rokonai nem kaptak ajándékot./

A vőlegény így köszönte meg az ajándékot: "Szeretem a menyasszonyom ajándékát, de még jobban a gazdáját". A vendégek köszönete: "Köszönöm a menyasszony ajándékát, adja Isten, hogy ezer ennyit szerezhessen helyette".

Vacsora közben mikor a rétes kerül sorra, tréfás játékokba kezdtek. Ezt a játékot "mákvetésnek" monták. Az asztal végén ülő megcsókolta a szomszédját, aki tovább adta, az ugyszintén, egészen a menyasszonyig. A vőlegény ekkor csókolja meg először a menyasszonyát. Közben nagyokat kurjongattak a vendégek. A mókát gazdagította a nagyevők nem figyelése, akiket kinevettek. A vacsora végeztével ismét tréfás játékokba kezdtek. Ilyenek a "halott sirató", "katonásdi", "időjárás jóslásos", "kender vágás", "söprüs tánc", "papos", "dongás játék". A mulatozás reggelig tartott, de a módosabb családoknál másnap délig.

Esküvő előtt a menyasszony nem járhatott a vőlegényes házhoz, viszont a vőlegény minden este elment a lányos házhoz

házhoz. A találkozás a szülők előtt történhetett. A kikisérés is csak pár percig tarthatott.

A háromszori kihirdetés után került sor az esküvőre, és a lakodalomra. Melyet a vendég hívás előzött meg. A meghívásokat mindig a házasságközvetítő férfi végezte. Akit a lakodalmat tartó gazda felkért a vendégek meghívására. A gazdaasszonyok a rokonságból valók voltak. Akiket külön meghívás illetett. A tálalást végző fiatalasszonyokat úgy szintén, mint ahogy a vőfélyeket és koszoruslányokat is. Amennyiben a rokonság között nem volt elég fiatal, úgy a barátok vagy a jóismerősök közül hívtak vőfélyeket és koszoruslányokat.

A vőlegényes háznál tartották a lakodalmat. Amire kedden vagy csütörtökön került sor. Ki melyik napot választotta. Az esküvőket délelőtt rendezték, egymás után. Először a polgárit, utána a templomit. /Az 1930-as években a templomi illetve a vallási esküvő már délutánra esett.

A vőlegényes háztól indult a vendégsereg a menyasszonyi nyosházhoz. Ott megvendégelésben volt részük. Onnan az anyakönyvi jegyzőségre mentek esküdni. Ezt követte azon nyomban a templomi esküvő, ahol a jegyzőtől kapott esketési bizonylatot felkellet mutatni. Ennek hiányában nem jöhetett létre a vallási esküvő.

Az esküvő után mind két vendég sereg ment a maga házához. A vőlegény rokoni a vőlegényes háznál, a menyasszony rokoni a menyasszonyos háznál kaptak ebédet.

Alkonyatkor a vőlegényes háztól a menyasszonyért indultak. De a vőlegénynek otthon kellett maradni. A vendég-sereg élén maskarába öltözött "pazovics" ment. Ezt a szerepet a vendég hívó férfi töltötte be. Közben tésztát dobáltak a nézelődőknek.

A menyasszonyt kocsival vitték a vőlegényes házhoz. A többi vendég gyalog ment. A menyasszony mellett a nyszolyóasszony foglalt helyet, aki a kezében tartotta az ágasperacet. /Az "ágasperacet" kelttésztából készítették, kemence lapján sütötték. A kisodort tésztát újjnyi vastagura vagdalták és az 1 méter magas ágasfára tekergették. Mennél ágasabb volt, annál szebbet mutatott./ A lakodalmas háznál széttördelték a gyerekeknek.

A menyasszonyt csak a legközelebbi rokonok kísérhették el./Kb. 15-en/ A menyasszony szülei másnap reggel mehettek a lakodalmas házhoz. Akik élelemmel megrakott vékával érkeztek meg./ Ez a szokás az 1930-ig élt eredetiségében./ A kézfogót még 1930. után is a lányos háznál tartották, viszont a lakodalmi szokás merőben megváltozott. Esküvő utáni időt már együtt töltötte mind két fél vendégserege./

A lakodalmi vacsorához ültetéskor sorrendben, az elsőséget a menyasszony rokonai élvezték. Ők foglalhatták el a fő helyet. /A fő hely az ifju párral szembeni hely./ Az ifju pár ültetésére is nagyon ügyeltek. Például a mestergerenda nem keresztezhette őket. Vagy inneni, vagy onnani oldalon kellett ülniük. Az egy tányérból evés is egyik jelegzetessége a lakodalmi szokásoknak.

Az egy tányérból evés, az együtt maradást és szeretetet jelképezte.

A vidám tréfás játékok a lakodalmat is szinessé tették. Így itt is a rétes evéskor kezdődő csók indítással keztek a tréfát. Az ifju párhoz akkóra kellett oda érni a csók adásnak, mikor a mákos rétest ették. A megszeppent ifju párt derültség fogta. Vacsora végeztével mindenki elhuzatta a nótáját. /"Dusoltak - elkezdődött a dusolás"/ A vőlegény ezt szokta huzatni: "Ez az én szeretóm, ez a kicsi barna." Vagy szőkét mondták. Mikor milyen hajú volt a menyasszony. Éfélkor kezdődött a menyasszonytánc. A menyasszony a vőlegénytől kapott ruhába öltözött át, és ezzel vette kezdetét az új asszonyvá válásnak. /Nem volt általános a vőlegény részéről történő ruha vétel./ Akkoriban csak apró pénzt dobáltak a tányérba. Nagyon ritkán fordult elő, hogy bankót /papírpénz/ is tettek. Egy órai táncolás után aludni ment az ifju pár. A szokáshoz megfelelően az istállóba. Ahová a közelebbi rokonok elkisérték az ifjú párt. A vendégek tovább mulattak. A hangulatos játékok el sem maradhattak, melyek a jó-kezdőtőfo-kát jelentették. Például az időjóslásos játék. -/Székre ültettek egy személyt. Akire kabátot teritettek, és megkérdezték tőle, milyen időt jósol májusra. Ha azt felelte sok eső lesz, akkor a kabát újján vizet öntöttek a széken ülőre. Minden hónapot végig kérdeztek.

A másik játék: Egy széket a szoba közepére tettek. Arra ült egy személy. A többi távolabb ült egy sorban kb. 10-15-en. Az ülők mögött egy személy le- föl járt és

énekelte: "Szekfü, szekfü a lábam alatt, aki lesz a legszebb tőlem csókot kap. Az ülők közül akire ráütött, annak oda kellett menni a szoba közepén ülő háta mögé. Aki a kezében tükröt tartott, és abból nézte a háta mögött lévőt. Ha tetszett az illető, ezt mondta: "Köll az neköm, szeret az engöm. Fogom a kezembe, te rózsát tűzök a mellére". Ha nem tetszett, így szólt: "Nem köll ez neköm, nem szeret ez engöm. Fogom a kezembe, dobom az árnyékszékbe". A vendégek ilyen tréfálkozásokkal töltötték az éjszakát. Négy óra felé mindenki aludni ment. A zenészeknek a szoba közepére szalmát teritettek fekhelynek.

Reggel újból keztek meghívni a vendégeket. A lustáknak monták. "Majd talán szánon jövünk érted". /Ha nem volt hó akkor is ezt monták./ Az öregek biztatták a fiatalokat. - "Siess mert nem marad kocsonya". Az összeverődött vendégsereg előbb reggelizett, és újból mulatozáshoz kezdett. Akiket aztán ott ért az ebéd is, de előfordult, hogy a vacsora is. /A módosabbak három napos lakodalmat tartottak./ Egy nap elteltével kezdődött a gazdaasszony lakodalom. Ami még hangulatosabb volt a tréfálkozásoktól és vidám játékoktól.

A

A lakodalom után a fiatalasszony már ott is maradt a férje házánál. Természetesnek vették, hogy mindig a lánynak kell megválni a szülői háztól. Ritkán fordult elő, hogy a legény tért másházához.

A házasság után a fiatal pár az istállóban aludt. ~~axfi~~

A fiatalasszony csak a gyerek születésekor foglalhatta el a szobát. Ha már rálehetett bizni a gyereket az öregekre, ismét az istállóban kellett aludnia. A férj mindvégig ott is aludt. A gazdagabbaknál is ritka volt a kivétel. /Némi változás az 1920-as években történt./

A fiatalasszonyt azért egy évig kimélték. Págyolgatták, hizelegtek neki, mivel nagyon fiatalon férhez adták.

14-15 éves lányok már férjhez mentek. A legények pedig 18 évesen házasodtak. Egy év után aztán nehéz munkára fogták a fiatalasszonyt. Akinek szigorú anyósa lett, azt röktön nehéz munka várta.

Az öregek irányításával történt minden a családban. Ellenvetést nem tűrve uralkodtak a fiatalok felett. Az öregek elhalála után aztán a következő generáció foglalta el a fő helyet a lakásban, és az irányításban.

/Gyökeres változást ezen a téren 1945. utáni idők hoztak./

A megszólítások is szabályokhoz kötődtek. A férj mindenkor tegezte feleségét. Viszont a feleségnek "kedezni" kellett a férjét. Vagyis magázni. /"Gyűjjön ide ke"/
Előfordult a testvérek közti magázás is. A fiatalabb testvér köteles volt magázni az idősebb testvért. Az após - apámuram, az anyós - anyámasszony, apa - édesapám, anya - édesanyám, nagymama - édesszülém, nagyapa - öregapám megszólítás illette.

A szokások közül most egy szomorúbb eseményt ismertetek. A "kihalottozást". A "kihalottozás" annyit jelent, hogy a

magassan felvetett ágyra fektették a halottat. Alul halottaslepedő, a fej alá dupla slingeléses párnát tettek. A sarkokra tibetkendőket raktak. A "szömfödél högyé" ismét halottaslepedő került. A fejhez selyemkendőt tettek. Kisruhát külön szőttek, amit a kézre tekertek, oda fogatták az énekeskönyvet is. /A halottas ruhákat - bőgatyát, himzett vászoninget, és halottaslepedőt a menyaszszony már a staférungjában magával viszi. Maga és férje részére. Később a bőgatyá elmaradt, és csak inget és halottaslepedőt vitt a staférungban./

Éfélig virasztottak. Ettek is közben. Sirató asszonyt is hívtak, aki mindent felsorolt, ami a halottal kapcsolatos volt. Másnap, a halottaslepedővel együtt emelték a koporsóba. Előfordult, hogy az asszony-halottal a ruháit is eltemették. Monták: "Az üvé vót, vigye is el".

Temetés után a halotti tor következett. Melyen a rokonok vettek részt. Ételei majdnem megegyezik a lakodalmi vacsoráéval. Minimális eltéréssel. Egy évig, de előfordult, hogy két évig gyászoltak.

Majdnem minden családnak volt ragadvány-neve. A családok melléknévvel való megkülönböztetése, néha rangot adott. Mind például Cserepes Porcsáék. Ez a család azért kapta a cserepes ragadvány nevet, mert a faluban nekik volt először cserepes házuk. Viszont akadt olyan, ami gunynévként szolgált. Felsorolva ismertetek néhány ragadványnevet, melyek Porrogszentkirályon élő családokra vonatkoztak illetve vonatkozik, mivel még némelyiket ma is alkalmazzák.

Kardos János	- Siflin	Fekete Ferenc	- Kócán
Varga János	- Bintus	Varga János	- Vorgander
Varga József	- Buri	Horváth János	- Lapu
Fekete József	- Dudás	Varga János	- Pila
Fekete János	- Kispatkó	Porcsa István	- Bajszai
Horváth Ferenc	- Barát	Csók Mihály	- Botos
Bebők József	- Suba	Porcsa József	- Komorás
Varga János	- Mózsi	Porcsa János	- Cserepes
Varga József	- Imre-jankó	Varga János	- Kisferkó--
Varga József	- Baka		jancsi

Porrogszentkirály 1945. után:

A község 1945. április 1-4 között szabadult fel, és hat-
hatós utat nyitott a fejlődés felé.

A néphatalmi szerv létrejötte után, megalakult a Nemzeti
Bizottmány, mely egyesesen a volt jegyzőségi és birói elő-
járókból tevődött ki. Majd ezt követte a Földosztó Bi-
zottság. Tóth Ignác volt a Földosztó Bizottság elnöke.
A Földhitel Intézet birtokát osztották ki, azoknak akik
csak 2-4 kh. földdel rendelkeztek.

Szükség szerűen létre jöttek a pártok. KMP, MKP, és a
Kisgazda Párt. Tömegszervezetek a következők működtek
a faluban. Korábban: FÉDOSZ, EPOSZ. Ma: KISZ és a Nőta-
nács. Bár a termelőszövetkezet szervezése sok akadályok-
ba ütközött, mégis elérte célját és létre hozta a nagy-
üzemi mezőgazdaságot. Porrogszentkirályon a termelő-
szövetkezet alakulása 1950. végén és 1951. elején tör-
tént, mely a "Jobb Élet" nevet vette fel. 1956. után

újra alakult, és "Arany mező" Mg. TSZ címet viselte. Ekkor a lakosság 75 % termelőszövetkezeti tagként dolgozott. Fejlődése során az alábbi létesítményekkel gazdagodott. 1960-1961. évben egy 50 férőhelyes növendég istállóval. 1962. és 1967. között 2 db. 60 kh.-ra szóló gyümölcs csomagoló és tároló helységgel. 1965-ben 1 db. 100 férőhelyes növendég istállót építettek.

1966-ban 1 db. sertéshizlalda épült.

1975. január 1-vel a következő községek termelőszövetkezetei egyesültek: Gyékényes, Zákány, Porrog, Órtilos, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, és Somogybükösd.

Mely szövetkezet a "Csokonai" Mg. TSZ címen szerepel.

A központi iroda Gyékényes községben van.

Porrogszentkirály fejlődése más irányban is kimutatható. Így a villanyhálózat, és a vízhálózat kiépítésével, az ut korszerűsítésével, az új házak építésével, mely a falu arculatának átalakulását eredményezte. De a fejlődéshez sorolhatom azt is, hogy minden háznál van rádió, kevés kivétellel televízió, és a 45 db. személyatót is.

Az egészségügyi ellátást biztosítja az orvosi rendelő, mely a községben van. Egy orvossal és egy aszisztens nővel. Az orvosi lakás is helyben van.

A teljes arculatot kiegészíti még a községben található 1 üzlet, 1 italbolt, 1 tejbegyűjtő, 1 felvásárló.

A közművelődés talán nem tűndököl úgy mint a gazdasági helyzete, de eredmények itt is mutathatók, hisz 1862 kötetes könyvtárral rendelkezik a község.

A gyerekek tanitása is kielégítő, hisz egyre többen jutnak el felsőoktatási intézményekbe. A televízió és a rádió műsorai hozzájárulnak a közművelődés lehetőségéhez, a műveltség fokozásához.

Említésre méltó a sport-kör léte is. Egy kézilabda, és egy fudbal csapat működik rendszeres játékkal. A sportkörnek is van nevelő hatása. A becsületet küzdeni akarás, és a magatartás tisztaságára irányítás terén.

A ma Porrogszentkirálya a fejlett falut ábrázolja. Új házak, modern berendezésekkel, fürdőszobával, átalakított házakkal bizonyítva a civilizált életmódot. A megélhetés biztos lehetősége is adottak.

Utcái, udvarai tiszták. Ez az a falu, mely a környék legtisztább falujának mondható.

Felhasznált források.

- I./ Somogy vármegye Monográfiája - Szerkesztő: Dr. Csánki Dezső
- II./ Adatok a Porrogszentkirályi Lelkészi Hivatal Irattárából.
- III./ Zákányi Összevont Közös Tanács Porrogi Kirendeltsége irattárából.
- IV./ Saját gyűjtéshez a következő adatközlők adtak segítséget: Kardos János Porrogszentkirály Fő ut. 133.
Horváth Jánosné Porrogszentkirály Fő ut. 156.
Porcsa Ferencné Porrogszentkirályi születésű,
1904-ben született. Egy éve csurgói lakós.
Ezenkívül több ember megkérdezésével sikerült egyeztetni az adatokat.

Köszönetet mondok mind azoknak, akik segítségemre voltak adatszolgáltatásukkal. Külön kiemelve Kardos János bácsit.

Porrogszentkirály utolsó füstös-
konyhája

A tűzvész után épült házak. A homlokzaton 1899-es
évszámmal

Az 1910-es évek menyasszony és
vőlegény öltözete. A képen
látható pár gazdagabb családból
valók.

Porrogszentkirály népviselete

Evangélikus templom

Kihalottozás. /A téli öltözet is jól látható. -
Kisbunda, csizma, bájkó./

A mult

és a jelen ház-típusai

Porrogszentkirály Fő utca részletei

